

átvett sorok. A folyamatosan, illetve az egyes szakaszok (felvonások) végén feltett kérdések a figyelmet a fő- és részkonfliktusokra, a fordulatokra, a más-más szituációkban tapasztalható ismétlődésekre irányítják, s a kifejezés erőteljességének érzékelésére, a szerzői utasítások értelmezésére, a rejtett utalások és vonatkoztatások felismerésére készítetnek. Külön csoportot alkotnak a cselekménnyel, a jellemzéssel és a stílussal összefüggő kérdések.

A szakirodalomból kiemelt értelmezési lehetőségek további gondolkodásra, belső vitára készíthetik az olvasót. A könyv az oktatásban jól használható, ezért is kár, hogy sok benne az elválasztási hiba, s el lehetett volna kerülni a pontatlanságot a 137. lapon a 16. kérdésben: ott ugyanis a 2631. sorból vett idézet áll, s nem a 2331-ből való.

A kötetben közölt illusztrációk is értékes ismeretanyaggal bővítik a kiadást. A bibliográfia a további tájékozódást segíti.

Katona József: Bánk Bán. Ikon Kiadó, Budapest, 1992. 143.p.

SCHNELLBACH LÁSZLÓ

Könyv a kooperatív technikákról

Önállóan dolgozz! Ne nézegesd a szomszédod füzetét! Csináld egyedül a feladatot! – ismerős pedagógiai vezényszavak. Végezzük el együtt a feladatot! Vitassuk meg a problémát! Gyűjtsetek közösen anyagot ehhez a témához! Hogyan tudnál a csoportoddal együtt még jobban dolgozni? – ha nem is ismeretlen, de a mindennapi tanári gyakorlatban nem megszokott mondatok.

Kooperáció, „kell egy csapat” idézi a szerző a híres filmbeli megállapítást – jogosan. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a nagy tudományos teljesítmények egyre inkább teamekben születnek, bár akadnak kiemelkedő teljesítményű egyének is, akiknek munkáját azonban a kollégáik segítik.

Kooperativitás? Nem újkeletű fogalom, már a történelem őskorában létezett. Ha egy embercsoportnak olyan feladatot kellett megoldania, amely túl nehéznek vagy összetettnek bizonyult egy ember számára, életbe lépett egyfajta primitív munkamegosztás. Ez azonban még nem az „igazi” kooperativitás. Hogy miként válik azzá, és hogyan működik ez az oktató-nevelő munkában, erről kapunk meggyőző, sokszínű és okosan megrajzolt képet *Horváth Attila Kooperatív technikák* című munkájában.

Kooperativitás? Az „együtt kell megoldanunk” típusú tanulást jelöli. „Úszunk vagy süllyedünk – de együtt”: a kitűzött célt közösen érjük el, tehát én is csak akkor érem el, ha te is teljesíted a saját feladatodat. Mire alapozható ez a munkamódszer? Miért lehetünk derülátók a kooperatív technikákkal kapcsolatban?

Számítsuk ki, kivel tölti egy iskolás (napközis) gyerek életének legnagyobb részét? Nem a szüleivel, de nem is a tanáraival. Legtöbb idejét az iskolatársakkal tölti. A nevelélméletek és didaktikai módszerek általában nem ezen a kapcsolatrendszeren alapulnak, holott meghatározó jellegű. Hatalmas lehetőség és energia rejlik a diákok egymás közötti viszonyában, a csoportok egymásra való hatásában.

Egy vizsgálat – amely öt-öt versenyzővel illetve kooperatív alapú csoport teljesítményét hasonlította össze egymással – kimutatta, hogy a kooperatív módszerrel dolgozó csoportok nemcsak mennyiségileg, hanem minőségileg is jobb eredményt értek el. A szóban forgó könyv szerzője a teljesség igényével járja körül e témát, oly módon, hogy tudatossá teszi, ami ösztönös, kellemessé teszi, ami hasznos, elméletté teszi a gyakorlatot és gyakorlattá az elméletet. Meghatározza a kooperatív tanulást, annak a versenyszerű és egyéni tanuláshoz való viszonyát, leír néhány hasznos stratégiát, amely a kollektív tanu-

lásban a segítségünkre lehet. Ismerteti a kooperatív tanulás hatékonyságára vonatkozó kutatási eredményeket, és konkrét ötleteket ad, hogyan alakítsuk át a meglévő tananyagot és tanterveket, ahhoz, hogy a kooperatív tanulás a pedagógus munkájában meghatározó szerepet játsszon.

Miért is van szükség erre az „új” technikára?

A három alapvető tanulási mód: az individuális, a kompetitív (versenyszerű), és a kooperatív közül ez utóbbit alkalmazzák a legkevésbé, bár a mai kor igényeinek ez a leginkább megfelelő. A 20. század végi modern társadalmakban a különböző munkaterületeket a kapcsolattartó, koordinált munkamegosztás jellemzi. Meg kell tanulnunk tehát azt, hogy képességeinket más emberekkel kooperatív interakciókban hasznosítani tudjuk.

Ennek elsajátítását az iskolában kell elkezdeni, de kizárólagosan a régi módon – mely szerint a tanár-tanuló és tanuló-tananyag egymásra hatása a meghatározó – nem sikerülhet. Az új alaphelyzet: a tanuló-tanuló kölcsönhatás. A kooperatív módszer erre épül. Egy eszményi osztályban – véli a szerző – a már említett három technika mindegyike jelen van, s a pedagógus egyénisége határozza meg alkalmazásuk arányát. A diákok mindenképpen megtanulják, hogyan dolgozzanak együtt másokkal, vagy éppen versenyezzenek, illetve önállóan végezzék saját munkájukat.

Ebből az alapelvből kiindulva épül fel a kötet, amelyben egy pedagógus vezet be bennünket, pedagógusokat, szellemes, élvezetes stílusban a kooperatív technikák világába, a történeti-elméleti elvontabb síkon keresztül a padok elhelyezésének konkrétumáig.

Horváth Attila: Kooperatív technikák. Hatékonyság a nevelésben. Alternatív füzetek 7. Sorozatszerkesztő: Mihály Ottó. OKI Iskolafejlesztési Központ – Iskolafejlesztési Alapítvány, Budapest, 1994. 78 p.

SZABÓ KORNÉLIA

Utópia vagy fantasztikus regény?

Kezdetben vala az utópia... Francis Bacon az Új Atlantiszban olyan társadalomról ábrázolt, amelyet a tudomány irányít, és amelyben az emberek boldogok, mert élvezik a tudomány áldásait. Alaphangja optimista volt, hiszen azt hirdette, hogy a tudomány boldoggá teszi az embereket.

Egy másik korai mű Cyrano de Bergerac Hold-beli utazásáról szól. A regény szerint ő a testére aggatott, harmattal teli palackok segítségével emelkedett fel a Holdba. A könyvben felbukkan már az ésszerűen szervezett társadalom gondolata is. Követendő példaként írja le a Hold-beli embereket, akik szeretik az igazságot, nincs köztük egyetlen tudákos sem, filozófusaik csakis az éretelemre hallgatnak, és ha egy cséplőmunkás helyesen gondolkodik, nem győzi őt le sem a tudós tekintélye, sem a vélemények nagy száma. Ez a mű tehát egyidőben fantasztikus regény és utópia.

A jövőbe mutató fantasztikus útleírások egész sora és a velük párhuzamosan megjelenő társadalmi utópiák is valamennyien az ember jövő boldogságának a lehetőségeit kutatták. De míg a tudományos-fantasztikus regény főleg a tudományok és a találmányok boldogító hatásában bizakodott, addig az utópiák a társadalom berendezésének és az emberi erkölcsöknek a megváltozásában reménykedtek.

Ezek az utópiák a későbbi filozófiai regényeknek készítették elő a talajt, amelyek vagy eszményi intézményeket és közéletet vázoltak fel, vagy bíraltak egy elképzelt világot, amely sok esetben az illető író hazáját allegorizálta. Ilyen filozófiai regény volt Swiftnek a *Gulliverje* is, mely a törpék országában a korabeli angol közélet kicsinyességeit bírálta és a lovagtársadalmak bölcsességét dicsérve rajzolta meg az ideális társadalom képét.